

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ลามกธมฺม – ธรรมที่ต่ำทราม, อุกุศลธรรม”

ลามกธมฺม เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง [อ่านตามภาษาบาลีว่า ลา - มะ - กะ - ดำ - มะ มาจากคำว่า ลามก (ต่ำทราม, ไม่ดี) กับคำว่า ธมฺม (สิ่งที่มีจริง, ธรรม) รวมกันเป็น ลามกธมฺม เขียนเป็นไทยได้ว่า ลามกธรรม (ธรรมอันลามก) หมายถึง **สิ่งที่มีจริงที่ต่ำทราม, ธรรมฝ่ายที่ไม่ดี, ธรรมฝ่ายที่ชั่ว, ธรรมที่มีโทษ** เป็นคำจริงที่แสดงถึงความเป็นจริงของสภาพธรรมที่เป็นอกุศลธรรมทั้งหมด กล่าวคือ อุกุศลจิตและเจตสิกธรรมที่เกิดร่วมด้วย **มีตั้งแต่ระดับที่บางเบา จนกระทั่งล้วนเป็นทุจริตกรรม เบียดเบียนประทุษร้ายผู้อื่น** ในพระไตรปิฎก และอรรถกถา จะพบข้อความมากมายที่กล่าวถึง อุกุศลธรรม ซึ่งเป็นธรรมอันลามก ธรรมที่ต่ำทราม อย่างเช่นข้อความในมโนรทปฐกนิ อรรถกถา อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต ดังนี้

อกุศลธรรมทั้งหลาย มีโลภะ เป็นต้น พึงทราบว่าเป็นอกุศลธรรม อันลามก

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นคำสอนที่ประเสริฐอย่างยิ่ง เพราะเป็นคำสอนที่เป็นไปเพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้องในสิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริง แม้สิ่งใดที่เป็นอกุศล เป็นลามกธรรม เป็นธรรมที่ชั่วช้าต่ำทราม พระธรรมก็แสดงเปิดเผยให้รู้ว่าเป็นอกุศล เป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นสิ่งที่มีโทษ แม้ว่าจะเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม ย่อมทำให้ผู้ฟังผู้ศึกษาเข้าใจอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง เมื่อมีความเข้าใจอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ชีวิตก็จะมีปัญญาเกื้อกูลให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เป็นผู้ไม่ประมาทในอกุศลแม้เพียงเล็กน้อย

สำหรับลามกธรรมนั้น มุ่งหมายถึงอกุศลธรรมทั้งหมด ซึ่งเป็นสภาพธรรมที่ไม่ดี เป็นสภาพธรรมที่มีโทษ เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ ตามความเป็นจริงแล้ว ถ้าไม่มีจิต ก็ไม่มีอกุศลธรรม อย่างเช่น ต้นไม้ ไม่มีอกุศลธรรม เนื่องจากต้นไม้คิดไม่ได้ ต้นไม้ทำอะไรไม่ได้ ต้นไม้ฆ่าสัตว์ไม่ได้ ต้นไม้ลักทรัพย์ ไม่ได้ เป็นต้น จึงไม่มีอกุศลธรรม **อกุศลธรรมต้องเป็นสภาพของจิตซึ่งประกอบด้วยสภาพธรรมที่ไม่ดี เช่น ประกอบด้วยความติดข้องต้องการ ประกอบด้วยความขุ่นเคืองใจ เป็นต้น** เพราะฉะนั้น ไม่มีใครสามารถจะ

เห็นจิตหรือดูจิตได้ด้วยตา แต่ว่าสามารถที่จะระลึกถึงลักษณะของจิตได้ เพราะเหตุว่าทุกคนมีจิต แต่แม้ว่าทุกคนจะมีจิต แต่ถ้าไม่ศึกษาพระธรรมโดยละเอียดก็ยังไม่สามารถที่จะเข้าใจได้ว่าที่ว่ามีจิตนั้น จิตอยู่ที่ไหน ซึ่งจะต้องค่อยๆ ฟัง ค่อยๆ ศึกษาสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ

ขณะที่เห็นเป็นจิตชนิดหนึ่ง ขณะที่ได้ยินเป็นจิตชนิดหนึ่ง ขณะที่ได้กลิ่นเป็นจิตชนิดหนึ่ง ขณะที่ลิ้มรสเป็นจิตชนิดหนึ่ง ขณะที่กำลังรู้สิ่งที่เย็นบ้าง ร้อนบ้าง อ่อนบ้าง แข็งบ้าง เป็นจิตชนิดหนึ่ง จึงพอที่จะพิจารณาให้ละเอียดลงไปอีกได้ว่า **จิตเห็นเป็นอกุศลธรรมหรือไม่?** จิตเห็นเพียงเห็น เพราะฉะนั้น จิตเห็น ไม่ใช่อกุศลจิตและไม่ใช่กุศลจิต จิตได้ยิน จิตได้กลิ่น จิตลิ้มรส จิตรู้สิ่งที่กระทบสัมผัสทางกาย ก็เช่นเดียวกัน ไม่ใช่อกุศลจิตและไม่ใช่กุศลจิต เป็นเพียงวิบากจิตซึ่งเป็นผลของกรรม แต่ว่าขณะที่เห็นแล้วชอบ ได้ยินแล้วชอบ ขณะนั้นเป็นโลภมูลจิต เป็นอกุศลจิตที่ประกอบด้วยโลภะ ความติดข้องต้องการ ขณะนั้น อกุศลธรรม ธรรมที่ต่ำทรามหรือลามกธรรมเกิดขึ้นแล้วในขณะนั้น เพราะเหตุว่าเป็นขณะจิตที่เศร้าหมอง ไม่ผ่องใส มีสภาพของโลภเจตสิกซึ่งเป็นสภาพที่ติดข้องยินดีพอใจปรารถนาในอารมณ์นั้นเกิดขึ้นร่วมด้วย เพราะฉะนั้น ในขณะนั้นไม่ใช่กุศลเลย แต่เป็นอกุศลธรรม เป็นธรรมที่ต่ำทราม และถ้าขณะที่เห็นแล้วเกิดความไม่พอใจ ในขณะนั้นเป็นโทสะ เป็นสภาพที่ขุ่นเคืองขัดข้อง ไม่พอใจ ขณะนั้นเป็นอกุศลธรรม เป็นธรรมที่ต่ำทราม หรือแม้กระทั่งที่ไม่เข้าใจถูกเห็นถูกต้องตามความเป็นจริง ความไม่รู้เกิดขึ้น ก็เป็นอกุศลธรรม เป็นธรรมที่ต่ำทราม เพราะเมื่อกล่าวโดยประมวลแล้ว ธรรมที่ต่ำทรามหรือลามกธรรม ก็คือ ในขณะที่อกุศลจิตเกิดขึ้นเป็นไปนั่นเอง

วันหนึ่งๆ จิตที่เป็นอกุศลมีมากจริงๆ เพียงแต่ว่าจิตที่เป็นอกุศลนั้นยังไม่มีกำลังถึงขั้นที่จะเป็นทุจริตกรรม ยังไม่ถึงขั้นที่กระทำอกุศลกรรมประการต่างๆ มีการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประทุษร้ายเบียดเบียนผู้อื่น เป็นต้น เมื่อยังเป็นเพียงแค่ความติดข้อง หรือความขุ่นเคืองใจ ที่ไม่ได้ล่วงเป็นทุจริตกรรม ก็ไม่ใช่เหตุที่จะทำให้เกิดวิบากในภายหน้า แต่ก็สะสมสืบต่อเป็นอุปนิสัยที่ไม่ดีต่อไป แต่เมื่อใดก็ตามที่สะสมมีกำลังมากขึ้นจนล่วงเป็นทุจริตกรรมประการต่างๆ นั่นเป็นอกุศลธรรมที่มีกำลัง ที่สามารถให้ผลที่ไม่น่าปรารถนาไม่น่าใคร่ไม่น่าพอใจ เช่น ทำให้เกิดในอบายภูมิได้ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่จะประมาทไม่ได้เลยทีเดียว

การมีโอกาสได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นปกติบ่อยๆ เนื่องจาก ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดของพระธรรมคำสอนก็ตาม ล้วนเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกทั้งสิ้น ถ้าเป็นผู้ที่มีความ

ละเอียดรอบคอบในการฟัง ในการศึกษา เมื่อมีความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นไปตามลำดับ ย่อมจะทำให้เป็นผู้
เข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริง น้อมไปที่จะรู้ความจริง เห็นโทษเห็นภัยของลามกธรรม ซึ่งเป็นอกุศล
ธรรมในชีวิตประจำวัน และเห็นคุณค่าของกุศลธรรม ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท สะสมความดี
เพื่อขัดเกลาลามกธรรมของตนเอง เพราะเหตุว่า **เมื่อกุศลไม่เกิดขึ้น ไม่เจริญขึ้น ก็เป็นโอกาสของ
ลามกธรรมหรืออกุศลธรรมที่นับวันจะพอกพูนหนาแน่นขึ้นเรื่อย ๆ จนยากแก่การที่จะขัดเกลา
ละลาย**

ในชีวิตประจำวัน ประโยชน์ของการมีชีวิตอยู่ ซึ่งไม่สามารถที่จะทราบได้ว่าจะละจากโลกนี้ไปเมื่อใด
คือ เพื่ออบรมเจริญปัญญา และไม่ประมาทในการสะสมความดีทุกประการ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การเดินทาง
ในสังสารวัฏฏ์ยังอีกยาวไกล ปัญญาและคุณความดีเท่านั้น ที่จะเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลาย **ทำให้มี
ความมั่นคงในความจริงและความถูกต้อง** เพราะมีปัญหาความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นเครื่องนำทาง
ชีวิตที่ดี นำไปในกิจทั้งปวงที่เป็นกุศลธรรมโดยตลอด ทำให้ประพฤตินสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และละเว้นใน
สิ่งที่เป็นอกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง รากฐานที่สำคัญที่จะทำให้ปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกเจริญขึ้น
คือ การได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ด้วยความเคารพ ละเลียด รอบคอบ
และเห็นคุณค่าอย่างยิ่ง ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย เพราะเหตุว่า การฟัง
พระธรรม ไม่ใช่เรื่องรีบร้อน ไม่ใช่เรื่องรวดเร็ว แต่ว่า เป็นการค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็น
ถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย ขณะใดที่ฟังแล้วเข้าใจ ก็สะสมความเข้าใจแล้วในขณะนั้น เวลาที่ได้ฟัง
อีก ก็เข้าใจเพิ่มขึ้นอีกในความไม่มีเรา แต่เป็นธรรมคือสิ่งที่มีจริงทั้งหมด เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงไม่
ขาดการฟังการศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน สะสมเป็นที่พึ่งต่อไป

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗